

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 17.10.2007
KOM(2007) 604 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

**Kahjulike tagajärgedega kalapüük avamerel ja ohualdiste süvamereökosüsteemide
kaitsmine**

{SEC(2007) 1314}

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

Kahjulike tagajärgedega kalapüük avamerel ja ohualdiste süvamereökosüsteemide kaitsmine

1. SISSEJUHATUS

1.1. Reguleerimisala ja üldine taust

Üks meie aja varjatud keskkonnakatastroofe on avameres asuvate ohualdiste mereelupaikade hävimine inimtegevuse tagajärjel. Kuigi kõnealuseid ökosüsteeme tuntakse halvasti (tõepoolest, paljude olemasolu ja asukoht tuleb veel kindlaks teha), on kahju, mida neile võidakse põhjustada eelkõige teatavat liiki kalapüügiga, üha paremini dokumenteeritud.

Samuti viitab olemasolev teaduslik materjal sellele, et süvamere bioloogiline mitmekesisus ei ole jagunenud ühtlaselt, vaid on koondunud kohtadesse, kus asuvad merepõhjast esilekerkivad moodustised, näiteks veealused kõrgendikud, korallrahud ja hüdrotermilised lõõrid. Need kujutavad endast bioloogilisi mitmekesisuse koldeid keset mõõtnatut, suhteliselt tühja merepõhja. Just seetõttu meelitavad sellised ökosüsteemid ligi hulgaliselt röövlõõmi, sealhulgas kalu, ning seega on paratamatu, et need pakuvad suurt huvi ka kaluritele ning teistele huvitatud isikutele (nt loodusvarade otsijatele või süvamereturistidele). Kuigi sellised tegevused toovad vaieldamatult reaalselt kasu, võidakse samal ajal hävitada loendamatul hulgal nii bioloogilisi kui ka majanduslikke rikkusi. On ilmne, et selline jätkuv ohualdiste mereelupaikade hävitamine seab tõsisesse ohtu säästvat arengut käsitleval Johannesburgi tippkohtumisel püstitatud ülemaailmse eesmärgi saavutamise – vähendada oluliselt bioloogilise mitmekesisuse hävimist 2010. aastaks.

8. detsembril 2006 võttis ÜRO Peaassamblee vastu resolutsiooni 61/105 säästva kalanduse kohta. Kõnealuses resolutsioonis esitas ÜRO riikidele ja organisatsioonidele, kelle jurisdiktsiooni alla kuulub süvämeri, tungiva üleskutse reguleerida kalapüüki ohualdistes mereökosüsteemides, et kaitsta neid kahjustamise eest. Euroopa Komisjonil oli resolutsiooni vastuvõtmisel juhtiv osa, ning kohe pärast selle vastuvõtmist teatas komisjon, et ta asub viivitamata kavandama strateegiat kõnealuse üleskutse elluviimiseks.

1.2. Praegu kehtivad haldusmehhanismid

Rannikupiirkondades on rannikuäärsetele riikidele antud volitused võtta meetmeid habraste ökosüsteemide kaitsmiseks põhjapüügi mõjude eest. Paljud riigid, sealhulgas Euroopa Liit ja selle liikmesriigid, on sel eesmärgil juba astunud mõningaid samme. Rahvusvahelistes vetes reguleeritakse merekeskkonna üldist kaitset piirkondlike merekonventsioonidega (kui need on olemas), samuti võtavad piirkondlikud kalandusorganisatsioonid meetmeid, et kaitsta ja hallata mere elusressursse ning vähendada kalapüügi mõju ohualdistele ökosüsteemidele. Kuigi nende tegevust on kritiseeritud ja selle tõhusus on küsimärgi alla seatud, on

piirkondlikel kalandusorganisatsioonidel konkureerivate regulatsioonide ees hindamatu eelis: neil on mereõiguse konventsiooniga ette nähtud õigus võtta konkreetseid ja siduvaid meetmeid ning kehtestada meetmete toetuseks nende järgimise ja täitmise süsteem. Seetõttu on Euroopa Liit piirkondlike kalandusorganisatsioonide veendunud, kuigi kriitiline toetaja ning pooldab aktiivselt neile volituste andmist. Tegelikult põhinevad kõik piirkondlikud meetmed, mida piirkondlikud kalandusorganisatsioonid on kogu maailmas süvamere ökosüsteemide kaitseks võtnud, ELi esitatud ettepanekutel.

Rahvusvahelise merehaldussüsteemi peamiseks puuduseks on aga asjaolu, et leidub veel avamerepiirkondi, kus puuduvad reguleerivad organid. See annab võimaluse jätkata – ja võimalik, et ka intensiivistada – kahjulike tagajärgedega kalapüüki, pidades ilmas eelkõige ohtu, et püügi tõhusa keelustamise tõttu muudes piirkondades suunatakse jõupingutused just kõnealustesse piirkondadesse. Resolutsioonis 61/105 kutsub ÜRO riike sõnaselgelt üles kiirendama kõnealustes piirkondades piirkondlike kalandusorganisatsioonide loomist ning rakendama oma laevade suhtes ajutisi meetmeid ohuolukordade ökosüsteemide kaitsmiseks. Seetõttu kavatseb EL olla esirinnas nii piirkondlike kalandusorganisatsioonide loomisel kõikides praegu reguleerimata piirkondades, kus tegutsevad tema laevad (peamiselt Edela-Atlandil), kui ka kokkuleppe saavutamisel, et viivitamata kehtestada kõnealustes piirkondades kuni asjaomaste reguleerivate organite loomiseni ajutised territoriaalsed piirangud merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse kaitseks. Liites esitatud kaardil on kujutatud piirkondlike kalandusorganisatsioonide praegune esindatus maailma ookeanidel.

1.3. Eesmärgid ja ülesanded

Käesolevas teatises tutvustatakse ja analüüsitakse põhimõtteid, mis on omandanud selged piirid kahjulike tagajärgedega süvamerekalapüüki käsitlevate rahvusvaheliste arutelude käigus. Samuti kirjeldatakse praeguse olukorra puudusi ning esitatakse eesmärgikindel tegevuskava, milles on arvesse võetud mitmepoolseid, piirkondlikke ja avamerd kaitsvaid seisukohti, et täita ühenduse ees seisvaid rahvusvahelisi kohustusi.

2. KAHJULIKE TAGAJÄRGEDEGA KALAPÜÜK AVAMEREL: OHUSTATUD SÜVAMEREÖKOSÜSTEEMID

2002. aasta Johannesburgi tippkohtumisel lisas rahvusvaheline üldsus kõikidele tõsistele säästva arengu strateegiatele esitatavate põhinõuete hulka kahjulike tagajärgedega kalapüügi lõpetamise.

Johannesburgis võetud kohustus asetab kahjulike tagajärgedega kalapüügi ülemaailmsesse konteksti ning muudab selle kõikide maailma rahvaste ühiseks probleemiks. Kalandusega ei tohiks enam tegeleda eraldiseisvana, vaid see peab tervikuna kuuluma laiemasse arusaama maailma ookeanide jätkusuutlikkusest. Komisjon on sellise tervikliku lähenemisviisi ametlikult vastu võtnud oma hiljutistes ettepanekutes integreeritud merenduspoliitika kohta¹.

¹ Komisjoni teatis: „Euroopa Liidu integreeritud merenduspoliitika”, KOM(2007) 575, 10.10.2007.

Meie ees seisva probleemi ülemaailmne olemus on eriti selge seoses avamerega. ÜRO mereõiguse konventsioonis sätestatud aluspõhimõtetega, millel põhinevad avamerega seotud vabadused ja kohustused, on ette nähtud rahvusvaheliselt kokkulepitud meetmete vastuvõtmine mere elusressursside kaitsmiseks vetes, mis ei kuulu riikide jurisdiktsiooni alla.

Teisalt juhib avamerele keskendumine tähelepanu süvamere ainulaadsetele ökosüsteemidele, sest suurem osa väljaspool rannikuäärsete riikide jurisdiktsiooni asuvast merest on just süvameri. Muude kahjulike kalapüügimeetodite, näiteks lõhkeainete või tsüaniidi kasutamine, piirdub põhimõtteliselt madala veega rannikualadega ning on ELis juba keelatud.

Süvamere ökosüsteemide kohta tuleb veel palju teavet hankida, ning käimas on eriuuringud, sealhulgas märkimisväärsed jõupingutused ELi egiidi all². Me teame, et teatavad süvamereökosüsteemid on merekeskkonna bioloogilise mitmekesisuse tõelised varaid. Samuti teame, et kõnealused ökosüsteemid on ülimalt ohualtid, sest suurtes sügavustes areneb elu väga aeglaselt. Selline haprus on eriti ilmne organismide puhul, millele toetub elupaiga struktuur, näiteks külmaveekorallid, kolooniaid moodustavad käsnad ja selgrootud, kes elutsevad hüdrotermiliste lõõride ümbruses. Põhjapüügivahendite kasutamine võib kõnealuste ökosüsteemide terviklikkust tõsiselt kahjustada, see on kinnitust leidnud ka üha suuremas hulgas teadusuuringutes. On kindlaks tehtud, et võimalike kahjutekitajate hulka kuuluvad põhjatraalid, tragid, seisevõrgud, põhjaõngejadad, püünised ja mõrrad. Nende mõju võib kergesti suurened, kui nendega kaasneb kalapüügist erineva tegevuse, näiteks süsivesinike geoloogilise luure, veealuste kaablite paigaldamise või jäätmete merrejuhtimise mõju. Dokumentaalselt on tõestatud süvamere korallrahude tegelik kahjustamine Kirde-Atlandil, Lääne-Atlandil, Tasmani meres ja muudes piirkondades. Kui selline korallrahu on hävinud, võtab selle taastumine väga kaua aega, kui see üldse taastubki. Sellised uuringud tõestavad veenvalt probleemi tõsidust ning tungivat vajadust otsustavate kaitsemeetmete järele.

3. RAHVUSVAHELINE REAKTSIOON JA EUROOPA LIIDU ROLL

Juba 2004. aastal kutsuti ÜRO Peaassamblee resolutsioonis 59/25 sõnaselgelt üles võtma kiireloomulisi meetmeid kahjulike tagajärgedega kalapüügi lõpetamiseks avamerel, ning võeti kohustus vaadata 2006. aastal läbi meetmed, mida riigid ja piirkondlikud kalandusorganisatsioonid on vastusena üleskutsule võtnud. EL andis kõnealusesse läbivaatamisse olulise panuse muu hulgas 2006. aasta aprillikuu aruandega³, milles käsitleti vastusena ÜRO üleskutsule võetud meetmeid nii rahvusvahelise koostöö raames kui ka Euroopa vetes.

Pärast kõnealust läbivaatamist võttis ÜRO Peaassamblee 8. detsembril 2006 vastu resolutsiooni 61/105. Artiklites 80–95 esitati riikidele ja piirkondlikele kalandusorganisatsioonidele juhtnööre peamiste asjaolude kohta, mida tuleb

² Muu hulgas projektid HERMES (<http://www.eu-hermes.net>) ja OASIS (<http://www1.uni-hamburg.de/OASIS/>), mida rahastatakse kuuenda teadusuuringute raamprogrammiga. Vt ka Rahvusvahelise Mereuurimise Nõukogu (ICES) tehtud töö <http://www.ices.dk>.

³ http://ec.europa.eu/fisheries/publications/factsheets/legal_texts/ec_report59-25paras66to69final.pdf

arvestada ohualteid mereökosüsteeme ohustava, kahjulike tagajärgedega kalapüügi piiramiseks võetavate meetmete puhul.

Selles kontekstis tuleks tähelepanu juhtida ka ÜRO bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni (CBD) raames tehtud tööle. Juba 2004. aastal mõnsid bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni osalisriigid konventsiooni osaliste konverentsi otsustes VII/5 ja VIII/21, et riikide jurisdiktsioonist väljaspool asuvate merepiirkondade bioloogilist mitmekesisust ähvardab tõsine oht, ning rõhutasid vajadust võtta kiireid meetmeid kõnealuste ohtude vältimiseks, eriti veealuste kõrgendike, hüdrotermiliste lõõride ja külmaveekorallide esinemise piirkondades. Samuti saavutati piirkondlikes merekonventsioonides kokkulepe süvamereelukohtade loendi koostamise kohta, et võtta asjakohaseid meetmeid nende kaitsmiseks oma pädevusala piires.

ÜRO toidu- ja põllumajandusorganisatsioon (FAO) on samuti tegelenud süvamerekalapüügi tehniliste suuniste koostamisega; suunised moodustavad osa vastutustundliku kalapüügi juhendist. Asjakohane üksikasjalik töökava kinnitati 2007. aasta märtsis.

Kõikides nimetatud organisatsioonides on juhtiv osa olnud Euroopa Liidul, kes on aktiivselt ja konstruktiivselt osalenud väga keerukas ja kohati vastuolulises arutelus. See peabki nii olema. EL tegeleb aktiivselt kalapüügiga enamikul maailma meredel. Laiaulatuslik osalemine paneb ühendusele erilise vastutuse nii rahvusvaheliste protsesside kiirendamisel kui ka eeskuju andmisel, kuidas kehtestada kord rahvusvahelistes vetes tegutsevatel laevadel. Samuti on EL tulemuslikult kasutanud oma mõjuvõimu. Praeguses rahvusvahelises konsensuses kajastub tasakaalustatud lähenemisviis, mida EL propageerib. Kõnealune lähenemisviis põhineb otsustaval tegutsemisel kõikides vetes, sõltumata nende õiguslikust seisundist (nii riikide jurisdiktsiooni alla kuuluvates kui ka sellest välja jäävates vetes), karistamata seejuures kalapüüdjaid, kes kasutavad ookeani keskkonnasõbralikult.

ÜRO resolutsioon 61/105 põhineb erinevatel asjaomastel rahvusvahelistel algatustel ning on seetõttu rahvusvahelise üldsuse jaoks suurepäraseks aluseks, millelt tööd jätkata. Asjaolu, et resolutsiooni soovitude suhtes jõuti hoolimata rasketest läbirääkimistest üksmeelele, on väga kaalukas näitaja. Mõned meetmed, mida pooldas EL, näiteks praeguse põhjapüügi „jalajälgede” (territoriaalse ulatuse) viivitamatu külmutamine, jäeti soovitude hulgast välja. Samas on meetmed, mille suhtes saavutati üksmeel, tõeliselt mõjusad ning piisavalt tugevad, et muuta põhjalikult põhjapüügikorraldust, eriti seda, kuidas edaspidi rakendada ettevaatusabinõusid.

Nüüd on kõige olulisemaks ülesandeks kõnealuste meetmete tegelik jõustamine.

4. ÜRO PEAASSAMBLEE SOOVITUSED: TASAKAALUSTATUD JA TÕHUS LÄHENEMISVIIS

Resolutsioonis 61/105 kutsutakse piirkondlikke kalandusorganisatsioone ja riike üles „võtma ja jõustama [...] kiiremas korras meetmeid, järgides ettevaatuspõhimõtet, ökosüsteemipõhist lähenemisviisi ja rahvusvahelist õigust” kooskõlas avamere põhjapüügi range korra aluseks olevate põhieeskirjadega. ÜRO Peaassamblee kutsub

üles võtma ja jõustama nimetatud meetmed hiljemalt 31. detsembriks 2008 (ajutised korraldused 31. detsembriks 2007, vt punkt 5.3).

Resolutsiooni täisteksti saab alla laadida leheküljelt: http://www.un.org/Depts/los/general_assembly/general_assembly_resolutions.htm.

Kõnealuses jaotises analüüsitakse erinevaid osi, et määratleda nende praktiliseks rakendamiseks vajalikud sammud.

4.1. Kalapüügi mõjude eelhindamine: kalapüügikorralduse põhjalik uuendamine

Keskkonnamõjude hindamise nõue kalapüügi loomise tingimusena on esimene ja kõige olulisem ÜRO Peaassamblee soovitudest. ***See on täiesti uus põhimõte kalapüügikorralduses.*** Erinevalt muude ressursside kasutamisega seotud tegevusest ookeanidel ja meredel (näiteks nafta- või gaasiplatvormide paigaldamine avamerele), mille puhul eelneva mõjuhinnangu nõudmine on väljakujunenud tava, hinnatakse kalapüügi mõju mereelupaikadele üksnes tagantjärele, kui üldse. Seega aitavad ÜRO Peaassamblee soovitused viia põhjapüük ohualdistes piirkondades kooskõlla muude merendustegevuste suhtes kohaldatavate keskkonnanormidega.

Tegelikkuses peavad kalandusettevõtjad esitama kalapüügikava, milles on nõutava täpsusastmega märgitud kavandatud püügipiirkonnad. Selle alusel uurivad lipuriigi ametiasutused, kui suurt ala kavandatud tegevus hõlmab, ning hindavad teaduslike nõuannete ja nende käsutuses olevate andmete põhjal võimalikku ohtu ohualdistele mereökosüsteemidele, mis teadaolevalt leiduvad või mis võivad leiduda kõnealuses püügipiirkonnas.

4.2. Ohualdiste mereökosüsteemide kindlaksmääramine täiustatud uuringute ja andmekogumisega

Kui asjaomased ametiasutused soovivad esitada nõuetekohase mõjuhinnangu, peavad nad täiustama nende käsutuses olevat teavet ja selle analüüsi. Ohualdiste mereökosüsteemide kindlaksmääramine ei tähenda mitte ainult nende asukoha väljaselgitamist, vaid ka teabe hankimist nende koosluse, ökoloogiliste omaduste ja neist tulenevate keskkonnapiirangute dünaamika kohta, seega ka nende võimaliku reaktsiooni kohta erinevatele mõjudele. Erilist tähelepanu tuleb pöörata selliste modelleerimismeetodite väljaarendamisele, mis aitavad ennustada süvamerekorallide ja muude ohualdiste mereökosüsteemide asukohti.

Soovituse teine oluline idee: uute ja katsetuslike kalapüügimeetodite puhul tuleb rakendada asjakohaseid uuringu- ja andmekogumismeetodeid, et aidata kaasa ökosüsteemide kindlaksmääramisele.

4.3. Põhjapüügi keelustamine tundlikel aladel

ÜRO Peaassamblee soovitudest tulenevalt on ohualdiste mereökosüsteemide kaitse esmane ülesanne kehtestada alad, mis on geograafiliselt suletud või kus kehtib erikord. Sellised suletud alad võib kehtestada riikide ühisotsusega piirkondliku kalandusorganisatsiooni raames. Piirkondlikud kalandusorganisatsioonid, kellel on õigus reguleerida põhjapüüki (vt liide), on viimastel aastatel oluliselt suurendanud jõupingutusi selliste alade kehtestamiseks. Nad peavad rangelt kontrollima

kõnealuste meetmete tõhusust ja kaaluma, kas siiani kokkulepitud meetmete arv ja ulatus on piisav soovitud eesmärkide saavutamiseks. See on väga oluline ka kalurite jaoks, sest aitab kõrvaldada praeguse ebakindluse ohutute kalapüügikohtade määratlemisel. Muutes elupaikade kaitsmise kahjulike tagajärgedega kalapüügi eest hea kalapüügikorralduse lahutamatuks osaks, toetuvad piirkondlikud kalandusorganisatsioonid suures osas oma traditsioonilisele töövaldkonnale ning ajakohastavad oma standardeid, et viia need kooskõlla ühiskonna praeguste ootustega. EL toetab sellist lähenemisviisi täielikult ning teeb kõik selle edendamiseks.

Kuna puudub ühtne rahvusvaheline asutus, kes teeks sulgemisotsuse piirkondade suhtes, mis ei kuulu riikide jurisdiktsiooni alla ja mida praegu ei reguleeri piirkondlikud kalandusorganisatsioonid, jääb vastavalt ÜRO mereõiguse konventsiooni artiklile 117 iga riigi ülesandeks territoriaalsete piirangute kohaldamine tema lipu all sõitvatele laevadele, kusjuures selliste piirangute järgimine tuleb teha kalapüügiloa kehtivuse tingimuseks. Võttes arvesse, et piirangutest kinnipidamise jälgimiseks puuduvad konkreetsed mehhanismid, mis sarnaneksid piirkondlikes kalandusorganisatsioonides kasutatavatele, tegi ÜRO Peaassamblee ÜRO toidu- ja põllumajandusorganisatsioonile ülesandeks tagada lipuriikides võetud meetmete läbipaistvus, koostades selle jaoks ohualdste mereökosüsteemide asukohtade tervikliku andmebaasi. Nii saavad riigid kasutada teavet selle kohta, milliseid ökosüsteemide asukohti jagavad nad konkreetses piirkonnas teiste lipuriikidega, ning anda vastastikune hinnang teiste riikide meetmetele, mis on võetud, et piirata vajaduse korral asjaomaste riikide laevade tegevust.

5. KUIDAS RAKENDADA ÜRO PEAASSAMBLEE SOOVITUSI

5.1. EL peab jätkuvalt ergutama rahvusvahelist arutelu

- Järgmise kahe aasta jooksul pannakse proovile riikide poliitiline tahe ja suutlikkus, sest meetmeid, mida nad on võtnud vastusena ÜRO üleskutsele, kontrollitakse hoolikalt 2009. aastal toimuva läbivaatamise käigus. Maailma ühe suurima kalapüüdjana peab EL kasutama oma mõjuvõimu, et tagada range ning aus läbivaatamine, nagu inimesed õigustatult ootavad.
- Esmatähtis on tagada pidev ja jätkuv edasimineku ÜRO Peaassamblee üleskutse järgimisel, riikide ning piirkondlike kalandusorganisatsioonide võetud meetmete läbipaistvus ja vastastikune hindamine. ÜRO Peaassamblee on rõhutanud kõnealuste tahkude olulisust ning rolli, mida ÜRO toidu- ja põllumajandusorganisatsioon peaks etendama tehniliste suuniste koostamisel ning teabe kogumisel ja levitamisel. EL peab kõnealuseid tegevusi toetama ja soodustama, tagades piisava juurdepääsu teabele omaenda algatuste ja meetmete kohta.
- EL peab jätkuvalt toetama ning andma oma panuse bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja piirkondlike merekonventsioonide kohaselt tehtavasse töösse merekaitsealade loomisel vetes, mis ei kuulu riikide jurisdiktsiooni alla.

Meetmed

- Esitada 2009. aasta algul ÜRO peasekretärile aruanne, mis sisaldab ELi arvamust kahjulike tagajärgedega kalapüügi küsimusega tegelemisel tehtud edusammude kohta ning ettepanekuid edasise tegevuse võimaluste ja vahendite kohta. Ettevalmistuste hulka kuulub sidusrühmade ja kodanikuühiskonna arvamuse uurimine.
- Osutada abi ÜRO toidu- ja põllumajandusorganisatsioonile teabe kogumisel ja levitamisel riikide võetud meetmete kohta kaitsealade või suletud alade andmebaaside loomisel ning süvamerekalapüügi tehniliste suuniste koostamisel.
- Osutada bioloogilise mitmekesisuse konventsiooni ja piirkondlike merekonventsioonide raames abi ökoloogiliselt ja bioloogiliselt oluliste mereelupaikade kindlaksmääramisel, et kaitsta ookeanides ja süvameres asuvaid elupaiku.
- Korraldada ÜRO asjaomaste asutustega konsultatsioone ja demarše, et toetada 2009. aastal range läbivaatamise teostamist.

5.2. Rakendamine piirkondliku kalandusorganisatsiooni tasandil

Enamik piirkonnapõhistest ökosüsteemide kaitsemeetmetest, mis piirkondlikud kalandusorganisatsioonid on siiani vastu võtnud, põhineb ELi esitatud ettepanekutel. Selline ennetav tegevus peab jätkuma. Siiski on selge, et ÜRO Peaassamblee palub rahvusvahelisel üldsusel teha rohkem, kui vaid järgida kõnealuseid konkreetset tüüpi meetmeid. Piirkondlikud kalandusorganisatsioonid peaksid kaaluma selliste kavade väljatöötamist, mis hõlbustaksid keskkonnamõtjude hindamise muutumist regulatiivsete süsteemide üheks osaks. Nad peaksid intensiivistama ühiseid jõupingutusi teadusuuringute vallas, et luua järk-järgult usaldusväärne baas territoriaalseks haldamiseks. Kõikide uute või katsetuslike kalapüügimeetodite suhtes tuleks kohaldada rangeid eeskirju, milles oleksid sätestatud teadusuuringute teostamise, andmekogumise ja kontrollimise täpsed nõuded. 2009. aastaks saavutatud edu peaks olema tõendatud sellega, et piirkondlike kalandusorganisatsioonide lähenemisviis keskkonnariskide juhtimisele oma pädevusvaldkondades hõlmab põhimõtteid ja eesmärke, mida ÜRO Peaassamblee on määratlenud rahuldava regulatiivse süsteemi lahutamatu osana. EL peab kõnealuste muutuste rakendamisele kaasa aitama.

Tuleb rõhutada, et piirkondliku kalandusorganisatsiooni liikmed võivad soovi korral kohaldada oma laevade ja ettevõtjate suhtes rangemaid eeskirju. EL peab püüdma tagada, et piirkondliku kalandusorganisatsiooni meetmetega saavutatakse parim kaitse ja et need on kahjulike tagajärgedega kalapüügi mõju vältimisel tõhusaimad. EL peab siiski jätma endale õiguse kehtestada enda jaoks rangemad eeskirjad, kui ta leiab, et piirkondliku kalandusorganisatsiooni meetmed ei ole piisavad.

Meetmed

Järgmisena kirjeldatud meetmed peaksid lähiaastatel saama ELi järjekindla poliitika lahutamatuks osaks ning need vaadatakse esimest korda läbi 2009. aastal.

- Rakendada kõikides piirkondlikes kalandusorganisatsioonides, kus EL osaleb, kooskõlastatud kava, mille eesmärk on tagada ökosüsteemidel põhineva

läheneviisi rakendamine kalapüügikorralduses. Peamisteks osadeks on: a) teadusliku nõustamise mehhanismide tugevdamine, et kaasata sellesse keskkonnakaalutlused ja konkreetsed ökosüsteemide kaitsemeetmed ja b) keskkonnanhindamise mõiste kasutuselevõtmine põhjapüügikorralduses.

- Toetada menetluste väljatöötamist, et vaadata läbi piirkondlike kalandusorganisatsioonide töö tulemus ja määrata kaitsmise eesmärgil kindlaks kõikides reguleeritavates piirkondades esinevad ohualtid mereökosüsteemid.

5.3. Ajutine kord

Paari viimase aasta jooksul on toimunud oluline edasimineku maailma ookeanide kaetuses piirkondlike kalandusorganisatsioonidega, kelle pädevusse kuulub põhjapüügi reguleerimine. Kõnealuse edasiminekü märgiks on juba oma piirkonnas tegutseva Kagu-Atlandi kalandusorganisatsiooni (SEAFO) loomine, India ookeani lõunaosa kalanduskokkuleppe (SIOFA) sõlmimine ja jätkuv uute piirkondlike kalandusorganisatsioonide loomine Vaikse ookeani lõuna- ja põhjaosas.

Võttes arvesse pikka aega, mis kulub vajalikele õigusmenetlustele enne rahvusvaheliste kokkulepete jõustumist, ei tohiks riigid oma kohustuste täitmisega viivitada ning peaksid seetõttu tegema asjaomaste piirkondade kaitsmisel ja majandamisel koostööd ajutiste kokkulepete alustel. EL on sellist läheneviisi kindlalt toetanud ja nüüd toetab seda täielikult ka ÜRO Peaassamblee.

Vaikse ookeani lõunaosas piirkondliku kalandusorganisatsiooni loomise üle toimunud läbirääkimiste raames hiljuti (2007. aasta aprillis) vastu võetud ajutised meetmed näitavad, kui lihtne on sellise läheneviisi praktiline rakendamine. Osalised leppisid kõnealustes meetmetes kokku, olles täielikult teadlikud ÜRO Peaassamblee nõudmistest ja tunnustades neid. Nüüd peab EL minema edasi ning aktiivselt kaasa aitama India ookeanil kasutatava ajutise korra väljatöötamisele. Seejärel tuleb kõnealuses raamistikus kokkulepitud meetmed üle võtta ELi õigusesse, olenemata sellest, et need on vabatahtlikku laadi. Samal ajal peab EL aktiivselt toetama vajalike ametlike menetluste väljatöötamist, et nimetatud organisatsioonid saaksid tegevust alustada võimalikult kiiresti.

Meetmed

- Vaikse ookeani lõunaosa käsitlevate ajutiste meetmete ülevõtmine ühenduse õigusesse 2007. aasta lõpuks.
- Läbirääkimine India ookeani lõunaosas rakendatavate ajutiste meetmete üle kuni SIOFA kokkuleppe jõustumiseni 2007. aasta lõpu/2008. aasta alguses. Kokkuleppe sõlmimine 2008. aastal. Demaršide algamine osaluse propageerimiseks ja kokkuleppe jõustumise kiirendamiseks.
- Uute demaršide korraldamine maakuulamiseks huvitatud kolmandates riikides, et sõlmida piirkondlikke kokkuleppeid piirkondades, kus piirkondlikud kalandusorganisatsioonid veel puuduvad.

5.4. Väljaspool piirkondlike kalandusorganisatsioonide reguleerimisalasid asuvates piirkondades avamerel põhjapüügi tegelevad Euroopa laevad

5.4.1. Probleemi määratlus

Süvamere kalavarudele orienteeritud ELi laevad tegutsevad peamiselt Kirde-Atlandil, kohati ulatub püügipiirkond Kesk-Atlandi idaosast lõuna poole. Kõnealune kalapüük toimub vastavalt ühenduse süvamere kalavarude kasutamise korrale, mis hõlmab lubatud kogupüügi sätestamist, kalapüügipiiranguid, tehnilisi meetmeid ja erikontrolli ning jõustamissätteid⁴. Seega on kalapüük rangelt reguleeritud, ja kasutamise korra tõhusust vaadatakse praegu läbi⁵. Kõnealuse kalapüügi keskkonnamõjud kuuluvad ELi eri meetmete, sealhulgas alates 2004. aastast Kirde-Atlandi kalanduskomitee (NEAFC) võetud konkreetset sulatud alasid ja muid tehnilisi tingimusi käsitlevate meetmete reguleerimisalasse.

Väljaspool kõnealuseid piirkondi on ELi laevade tegevus, mis on seotud süvamere liikidega avamerel, suhteliselt piiratud ning toimub piirkondades, kus tegutsevad pädevad piirkondlikud kalandusorganisatsioonid (Kagu-Atlandi kalandusorganisatsioon SEAFO ja Antarktika vete elusressursside kaitse komisjon CCAMLR).

Edela-Atlandil ei ole siiski kuigi palju ELi põhjatraalereid. Pikk vaidlus Falklandi/Malviini saarte üle Ühendkuningriigi ja Argentiina vahel on teinud võimatuks kehtestada piirkondliku majandamise korra kokkulepe kalavarude jagamiseks kõnealuses piirkonnas, ning ei ole tõenäoline, et neist raskustest saadakse üle lähemas tulevikus.

Ohustatud võivad olla süvaveekorallid ja kolooniaid moodustavad kängad, kes võivad esineda mandrilava nõlval, kus kõnealuses piirkonnas tegutsevad ELi laevad kasutavad põhjapüügivahendeid. Nagu märgitud punktis 1.3, on seal piirkond, kus rahvusvaheline haldussüsteem on nõrk ja kus seetõttu on ohtude vältimiseks vajalikud lipuriikide ranged meetmed kuni piirkondliku kalandusorganisatsiooni loomise või korra kehtestamiseni. Seetõttu peab EL vastusena ÜRO üleskutsele kehtestama oma laevadele asjakohased eeskirjad.

5.4.2. Tegevuspõhimõtete ettepanek

EL peab oma laevade kogu kalapüügitegevuse, mis toimub avamerel vetes, mida ei reguleeri piirkondlik kalandusorganisatsioon või kus piirkondlik kalandusorganisatsioon ei ole rakendanud asjakohaseid haldusmeetmeid, allutama täielikult ühise kalanduspoliitika raames kehtestatud kaitse- ja halduskorrale. Sel eesmärgil esitab komisjon ettepaneku nõukogu määruse kohta, millega rakendatakse kõnealuste laevade suhtes ÜRO Peaassamblee sätestatud põhimõtteid, tuginedes seejuures ühise kalanduspoliitika nõuetele ning kehtestades asjakohased lubade andmise, seire- ja järelevalvetingimused.

⁴ Nõukogu 16. detsembri 2002. aasta määrus (EÜ) nr 2347/2002, millega kehtestatakse süvamere kalavarude püügi suhtes kohaldatavad konkreetsed juurdepääsunõuded ja nendega seotud tingimused. EÜT L 351, 28.12.2002, lk 6, ELT eriväljaanne 04/05, lk 391.

⁵ Komisjoni teatis nõukogule ja Euroopa Parlamendile - Ülevaade süvamere kalavarude majandamisest. KOM(2007) 30.

Määrusega rakendatakse eriti rangelt ÜRO Peaassamblee soovitusi, milles käsitletakse väga olulist keskkonnamõtjude eelhindamist kui kalapüügilubade andmise tingimust. Samuti sätestatakse täiendavad tingimused eelkõige kalapüügi seire ja kontrolli kohta. Nende hulka peab komisjoni arvates kuuluma vaatleja paigutamine kõikidele laevadele ning ranged sätted laevaseiresüsteemide kohta. Lisaks sellele tuleks põhjapüügivahenditele kehtestada 1000meetrine sügavuspiirang, et luua ennetuslikud sügavusel põhinevad kaitsealad⁶. Kuigi ÜRO Peaassamblee soovitused kõnealuseid tingimusi ei hõlma, usub komisjon, et need on vajalikud, et tagada kõnealuses piirkonnas ELi meetmete tõhus kaitse ohualdiste ökosüsteemide puhul, mille täpne asukoht ei ole veel kindlaks tehtud.

Meede

– Võtta võimalikult kiiresti, igal juhul hiljemalt 2008. aasta detsembriks, vastu nõukogu määrus, millega rakendatakse ÜRO Peaassamblee soovitused ELi laevade suhtes, mis tegutsevad avamerel piirkondades, mida ei reguleeri piirkondlik kalandusorganisatsioon. Komisjon esitab määruse ettepaneku samaaegselt käesoleva teatise vastuvõtmisega.

6. KOKKUVÕTE: EELSEISVAD ÜLESANDED

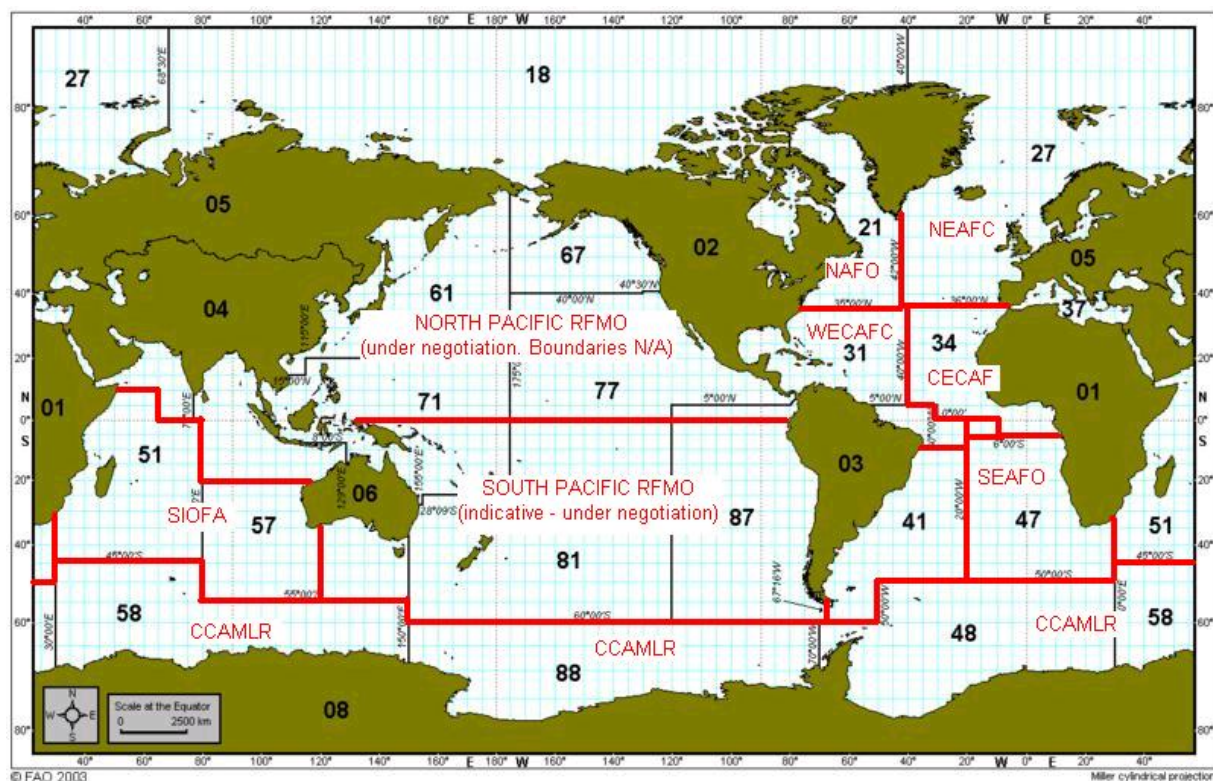
ÜRO Peaassamblee vaatab 2009. aastal läbi edusammud, mis on tehtud kahjulike tagajärgedega kalapüügi probleemi lahendamisel vastuseks tema resolutsioonis 61/105 esitatud meetmete võtmise üleskutsele. EL peaks võtma endale samasuguse ülesande ja vaatama samal ajavahemikul läbi käesolevas teatises kirjeldatud tegevuspõhimõtete ja konkreetsete meetmete tõhususe. Samal eesmärgil sisaldab punktis 5.4.2 osutatud nõukogu määruse ettepanek läbivaatamisklauslit. Seetõttu vaatab komisjon 2009. aastal kõnealuste eri meetmete tulemused läbi, teatab nendest nõukogule, Euroopa Parlamendile, sidusrühmadele ja kodanikuühiskonnale ning teeb ettepaneku täiustada kõnealuseid tegevuspõhimõtteid vastavalt tulemustele ja läbivaatamisprotsessis osalenud eri isikute arvamustele.

Suurejoonelised tahteavaldused ei peata habraste ja hindamatute süvamereökosüsteemide hävitamist. Käesolevas teatises esitatud kaalutluste eesmärk on anda eelteavet Euroopa Liidu tegevuspõhimõtete muutumise kohta. 2009. aastal on ELil võimalus ja kohustus näidata rahvusvahelisele üldsusele, et ta suudab oma kohustusi täita ning olla tõeline eestvedaja kahjulike tagajärgedega kalapüügi lõpetamisel. Seda saame me teha üksnes konkreetse tegevusega nii meie oma vetes kui ka avamerel.

Seetõttu kutsub komisjon nõukogu ja Euroopa Parlamenti üles toetama käesolevas teatises kirjeldatud tegevussuundi ja konkreetseid meetmeid. Samuti kutsub komisjon Euroopa institutsioone ja sidusrühmi üles osalema kõnealuse probleemi lahendamisel.

⁶ Vt soovitus GFCM/29/2005/1, mis käsitleb teatud põhjalähedaste ja süvamereleikide püügi juhtimist.

Maaailma ookeanide kaetus piirkondlike kalandusorganisatsioonidega, kellel on õigus reguleerida põhja- (põhjalähedast) püüki avamerel.

Kaardil on näidatud kuidas erinevate piirkondlike kalandusorganisatsioonide piirkonnad kattuvad statistiliste piirkondadega, mida ÜRO toidu- ja põllumajandusorganisatsioon kasutab kalapüüki käsitlevate statistiliste andmete kogumisel.

- NAFO: Loode-Atlandi kalandusorganisatsioon
- NEAFC: Kirde-Atlandi kalanduskomisjon
- WECAFC: Lääne- ja Kesk-Atlandi kalanduskomisjon (nõuandev)
- CECAF: Kesk-Atlandi Idaosa kalanduskomisjon
- CCAMLR: Antarktika vete elusressursside kaitse komisjon
- SEAFO: Kagu-Atlandi kalandusorganisatsioon
- SIOFA: India ookeani lõunaosa kalanduskokkulepe